

જ દશપૂર્વની શ્રુતસંપદાના ધારક હતા. આર્ય મહાગિરિ ૩૦ વર્ષ ગૃહસ્થાવસ્થામાં રહ્યા હતા. તેમને દીક્ષાપર્યાય દીર્ઘ એવો ૭૦ વર્ષનો હતો, તેમાં ૩૦ વર્ષ યુગપ્રધાનપદે રહ્યા. તેઓ સંપૂર્ણ ૧૦૦ વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી, દશાણુ (માલવ) દેશમાં આવેલ ગબ્દેન્દ્રપદ્મતીર્થમાં વીરનિર્વાણ સં. ૨૪૫માં સ્વર્ગવાસ પામ્યા.

પૂર્વના યુગપ્રધાનોમાં સૌથી વધુ દીક્ષાપર્યાયી, સારાયે ભારતવર્ષમાં જૈનધર્મ પ્રવર્તાવનારા અને મહારાજ સંપત્તિને પ્રતિબોધી લાખો જિનમંદિરો— જિનપ્રતિમાઓનું નિર્માણ કરનારા

આચાર્યશ્રી આર્ય સુહસ્તિસૂરિજી મહારાજ

જિનકલ્પતુલ્ય સાધના કરનાર આર્ય મહાગિરિના લઘુ ગુરુબંધુ આર્ય સુહસ્તિસૂરિ શ્રી મહાવીર પરમાત્માના શાસનમાં શ્રી સુધર્માસ્વામીજીની પાઠે દસમા પદ્ધર હતા. તેમણે મૌર્યવંશી સમ્રાટ સંપ્રતિને જૈનધર્મી બનાવી મહાન શાસનપ્રભાવના કરી હતી.

આર્ય સુહસ્તિના દીક્ષાગુરુ આચાર્ય સ્થૂલિભદ્રજી હતા. તેમને પોતાના ગુરુના સાન્નિધ્યમાં રહેવાનો અવસર ઘણો એાથો મળ્યો હતો. તેથી આર્ય સુહસ્તિએ ૧૧ અંગશાસ્ત્રો તથા ૧૦ પૂર્વોનો મોટા ભાગનો અભ્યાસ આર્ય મહાગિરિજી પાસે કર્યો હતો.

આર્ય સુહસ્તિનો જન્મ વસિષ્ઠ ગોત્રમાં વીરનિર્વાણ સં. ૧૯૧ માં થયો હતો. આર્ય મહાગિરિની જેમ તેમનું બાલ્યવયે લાલનપાલન આર્યા સાધ્વી યજ્ઞાએ કર્યું હતું. આર્યા યજ્ઞા દ્વારા તેમને સુંદર સંસ્કાર મળ્યા હતા. આચાર્ય સ્થૂલિભદ્રે તેમને વીરનિર્વાણ સં. ૨૧૪ માં મુનિદીક્ષા આપી. એ પછીના વર્ષમાં જ આચાર્ય સ્થૂલિભદ્રેનો સ્વર્ગવાસ થયો. આથી આર્ય સુહસ્તિનું અધ્યયન આર્ય મહાગિરિ પાસે થયું હતું. આર્ય મહાગિરિ દશ પૂર્વધર હતા. આર્ય સુહસ્તિએ તેમની પાસે ૧૧ અંગો અને ૧૦ પૂર્વોનું સંપૂર્ણ શાસ્ત્રાધ્યયન કર્યું હતું. ધ્રમણુ-સંઘનું સંચાલનકાર્ય આર્ય સુહસ્તિ આર્ય મહાગિરિના જિનકલ્પતુલ્ય સાધના દરમિયાન, તેમના આદેશથી તેમની વિદ્યમાનતામાં જ કરતા હતા. પરંતુ યુગપ્રધાનપદનું ઉત્તરદાયિત્ય આર્ય મહાગિરિના સ્વર્ગવાસ પછી જ વીરનિર્માણ સં. ૨૪૫ માં સંભાળ્યું.

તે સમયમાં જૈનધર્મનો પ્રસાર અને પ્રભાવ ફેલાવવામાં આર્ય સુહસ્તિનો વિશિષ્ટ ફાળો હતો. સમ્રાટ સંપ્રતિનું આ ધર્મપ્રસારના કાર્યમાં અદ્ભુત યોગદાન હતું. આચાર્ય સુહસ્તિસૂરિને સમ્રાટ સંપ્રતિનો યોગ મળ્યો તેની પાછળ એક યોગદાયક ઘટના છે. આર્ય સુહસ્તિસૂરિ એક વખત કૌશામ્બીમાં પધાર્યા. તે વખતે કૌશામ્બીમાં ભયંકર દુષ્કાળની સ્થિતિ પ્રવર્તતી હતી. જનતા દુષ્કાળના કારમા કોપથી ખીડિત હતી. સાધારણ મનુષ્ય માટે પેટ પૂરતા ભોજનની વાત દુર્લભ બની ગઈ હતી; મુનિઓ તરફની ભક્તિના કારણે લોકો તેમને હજી લિક્ષા આપતા હતા. એક વાર આર્ય સુહસ્તિના શિષ્ય લિક્ષા માટે એક શ્રેષ્ઠીને ત્યાં ગયા. તેમની પાછળ એક ધુધાતુર

રંક પણ ગયો. તેણે મુનિઓનાં પાત્રોમાં શ્રેષ્ઠી દ્વારા અપાયેલી ભોજનસામગ્રી જોઈ. સાધુઓ ગોચરી વહોરી ઉપાશ્રય તરફ પાછા ફરતા હતા. તે રંક પણ તેની પાછળ ચાલ્યો. તેમણે મુનિઓ પાસે ભોજનની યાચના કરી. મુનિ જોલ્યા કે—“ગુરુના આદેશ વિના અમે કોઈ પણ કાર્ય કરી શકતા નથી.” એ રંક પણ મુનિઓની પાછળ પાછળ ઉપાશ્રયે ગયો. મુનિઓએ રંકની તરફ સંકેત કરીને આર્ય સુહસ્તિને કહ્યું કે—“આર્ય ! આ રંક અમારી પાસે ભોજનની યાચના કરી રહ્યો છે.” આર્ય સુહસ્તિએ કરુણાદષ્ટિથી તેને જોયો અને પછી જ્ઞાનોપયોગથી બાણ્યું કે—“આ રંક ભવાંતરમાં જિનપ્રવચનના આધારભૂત થશે.” આર્ય સુહસ્તિએ આ રંકને મધુર સ્વરે સમબલ્યું કે—“હે ભાગ્યવાન ! આ આહાર મુનિજીવન સ્વીકાર કર્યા પછી જ તને આપી શકીએ. ગૃહસ્થને આ આહાર આપવો એ સાધ્વાચારની મર્યાદા પ્રમાણે યોગ્ય નથી.” રંકને ભોજનના અભાવે મૃત્યુ પામવા કરતાં આ સંયમમાર્ગ કઠિન છતાં સુગમ લાગ્યો. તે મુનિ થવા માટે તતકાલ તૈયાર થયો. આર્ય સુહસ્તિસૂરિએ મોટા લાભનું કારણ સમજી તેને દીક્ષા આપી. કેટલાયે દિવસો ભૂખ્યા કાઠ્યા પછી તેને પ્રથમવાર પર્યાપ્ત ભોજન મળ્યું તેથી આહારમર્યાદાનો વિવેક ન રહ્યો. વધારે પડતું ભોજન પેટમાં જવાથી શ્વાસનળીમાં પ્રાણવાયુનો સંચાર થવો કઠિન બન્યો. દીક્ષા દિવસની પ્રથમ રાત્રિએ જ તે મુનિ ગુરુદેવના ઝોધથી સમતાભાવ ધરી સમાધિપૂર્વક કાળધર્મ પામ્યા અને પુણ્યકર્મના યોગે તેમનો આત્મા અવંતીનરેશ અશોકના પ્રપૌત્ર અને કુણ્ડાલના પુત્ર સંપ્રતિ રૂપે જન્મ્યો; અને આ અવ્યક્ત સામાયિકની સાધનાના ફળસ્વરૂપે તેને મહાન સામ્રાજ્ય પણ પ્રાપ્ત બન્યું.

મહારાજ સંપ્રતિ એક દિવસ રાજપ્રાસાદના ઝરૂખામાં બેઠા હતા. તેમણે મુનિવૃંદથી પરિવૃત્ત આર્ય સુહસ્તિસૂરિને રાજમાર્ગ પર શ્રીસંઘ સહિત સામૈયામાં પ્રભુની રથયાત્રાના વરચોડામાં ચાલતા જોયા. પૂર્વભવની સ્મૃતિ બળી. આર્ય સુહસ્તિની આકૃતિ તેને પરિચિત લાગી. વિશેષ ધ્યાનપૂર્વક જોતાં તેમને બાતિરમરણજ્ઞાન થયું. સંપ્રતિએ પોતાનો પૂર્વભવ બાણ્યો. તેમણે પ્રાસાદમાંથી નીચે ઊતરી આર્ય સુહસ્તિસૂરિને વંદન કરી, વિનમ્રભાવે પૂછ્યું કે—“આપ મને જ્ઞાણબો છે ?” આર્ય સુહસ્તિસૂરિએ જ્ઞાનોપયોગથી રાજ સંપ્રતિનું પૂર્વભવનું સંપૂર્ણ વૃત્તાંત બાણ્યું અને તેમને જ્ઞાણબો ગયા.

સંપ્રતિએ નમન કરી કહ્યું, “ભગવન્ ! આપે મને પૂર્વ ભવમાં દીક્ષા આપી, જિન-ધર્મની શ્રેષ્ઠ એવી સંયમમાર્ગની પ્રાપ્તિ કરાવી તેનું જ આ પરિણામ છે. આપ મારા પરમ ઉપકારી છે. પૂર્વજન્મમાં આપ મારા ગુરુ હતા. આ જન્મમાં પણ હું આપનો ગુરુ તરીકે સ્વીકાર કરું છું. મને આપનો ધર્મપુત્ર માની કર્તવ્ય-શિક્ષાથી અનુગૃહીત કરો અને આપશ્રી પ્રસન્ન મનવાળા થઈ કોઈ વિશિષ્ટ કાર્યનો આદેશ કરો, જે સેવાકાર્ય કરી હું અનૂણી બનું.” આર્ય સુહસ્તિસૂરિએ અમૃતમય વાણી દ્વારા કહ્યું કે, “રાજન્ ! ઉભયલોકમાં કલ્યાણકારી એવા જિન-ધર્મનું અનુસરણ કરો.”

આર્ય સુહસ્તિસૂરિનો ઝોધ પ્રાપ્ત કરી સંપ્રતિ મહારાજ જિનપ્રવચનસક્ત બની સમ્યક્ત્વ સહિત ૧૨ વ્રતધારી શ્રાવક, સમ્રાટ અશોકની જેમ મહાન ધર્મપ્રચારક હતા. તેમણે આંધ્ર વગેરે

અનાર્થ દેશોમાં પણ ધર્મનો ફેલાવો કર્યો. મહારાજ સંપ્રતિએ પોતાનાં અસૂચ્ય પૃથ્વા રાજરાણીઓ રાજકુમારીઓ, રાજકુમારો તેમ જ સામંતોને સાધુ બનાવી દૂર-સુદૂર પ્રદેશોમાં વિહાર કરાવ્યો હતો અને જૈનધર્મનો વાસ્તવિક પ્રચાર કરાવ્યો હતો. વળી તેઓ દ્વારા લોકોને સાધુચર્યાના બાણકાર બનાવી, જૈનમુનિઓની વિહારચર્યાને યોગ્ય ભૂમિકા તૈયાર કરાવી હતી. ઉપરાંત, સમ્રાટ સંપ્રતિની પ્રાર્થનાથી આર્થ સુહસ્તિસૂરિએ પોતાના શિષ્યવર્ગને અનાર્થદેશમાં મોકલ્યો; અને મિથ્યાત્વથી થસ્ત તે ક્ષેત્રોમાં અધ્યાત્મદીપક પ્રગટાવ્યો હતો. મહારાજ સંપ્રતિએ જૈનધર્મ સ્વીકાર્યા પછી સવા કરોડ (કે સવા લાખ) જિનમૂર્તિઓ ભરાવી, ૩૬ હજાર પ્રાચીન જિનમંદિરોનો જીર્ણોદ્ધાર કરાવ્યો અને સવા લાખ નવાં જિનમંદિરો બંધાવ્યાં. એમ કહેવાય છે કે, તેમની માતાને એક નૂતન જિનપ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા પછી જ ભોજન વાપરવાનો નિયમ હતો. અને તે કારણે આ વિપુલ પ્રમાણમાં જિનપ્રતિમાઓ ને જિનમંદિરોનું નિર્માણ થયું હતું. આ ઉપરાંત, સંપ્રતિ મહારાજએ ઉજ્જૈન (અવંતી)માં આચાર્ય સુહસ્તિસૂરિની અધ્યક્ષતામાં એક શ્રમણ-સંમેલન મેળવી, નાનકડી આગમવાચના કરાવી હતી.

એક વખત આર્થ સુહસ્તિસૂરિ ભદ્રા શેઠાણીની વાહનશાળાના સ્થાનમાં શિષ્યપરિવાર સહિત ગિરાજયા હતા. રાત્રિના પ્રથમ પહેરે ‘નલિનીગુલ્મ’ના અધ્યયનનું પુનરાવર્તન કરી રહ્યા હતા. રાત્રિનું નીરવ વાતાવરણ હતું. ભદ્રાપુત્ર અવન્તિસુકુમાલ પોતાની બત્રીશ પત્નીઓ સાથે ઉપર સાતમા માળે આનંદ-પ્રમોદ કરી રહ્યો હતો. સ્વાધ્યાય કરતાં આર્થ સુહસ્તિસૂરિના મધુર શબ્દતરંગો અવન્તિસુકુમાલના કર્ણપટ પર અથડાયા. તેનું ધ્યાન શાસ્ત્રવાણી પર કેન્દ્રિત થયું. ‘નલિનીગુલ્મ’ અધ્યયનમાં કહેલું ‘નલિનીગુલ્મ વિમાનનું સ્વરૂપ તેને અનુભવેલું લાગ્યું. જોડા વિચાર કરવાથી તેને ભત્તિસ્મરણુજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું. તેણે પોતાનો પૂર્વભવ જ્ઞેયો. પૂર્વ ભવમાં પોતે નલિનીગુલ્મ વિમાનમાં દેવ હતા. નલિનીગુલ્મ વિમાનને ફરીથી પ્રાપ્ત કરવાથી અર્થાત્ ત્યાં જવાની તેને ઉત્કટ ઇચ્છા થઈ. આર્થ સુહસ્તિસૂરિ પાસે જઈ અવન્તિસુકુમાલે પોતાની ઇચ્છા પ્રગટ કરી. આચાર્ય ભગવંતના ઉત્તરથી મુનિમાર્ગ શ્રદ્ધા કરવાની ભાવના થઈ. સાધુચર્યાનો યોગ્ય આપતાં આર્થ સુહસ્તિએ કહ્યું કે—“વત્સ! તું સુકુમાર છે. મુનિજીવન તો મીણના ઠાંતોથી લોઢાના ચણા ચાવવા જેવું દુષ્કર છે.”

અવન્તિસુકુમાલ પોતાના નિર્ણયમાં દઢ હતો. તેણે મુનિજીવનની કઠોરતાનો યોગ્ય સહર્ષ સ્વીકારી લીધો. તેને રૂપવતી ૩૨ સ્ત્રીઓનું આકર્ષણ તથા માતા ભદ્રાની મમતા નિષ્ણીત માર્ગથી ચલાયમાન કરી શક્યા નહિ. ભદ્રા માતાની અનુમતિ ન મળવાથી મુનિવેશ પહેરી ભદ્રાપુત્ર આર્થ સુહસ્તિસૂરિ પાસે આવ્યા. તેની વૈરાગ્યભાવના તીવ્ર બાણી આર્થ સુહસ્તિસૂરિએ તેને દીક્ષા આપી.

કાતિલ કર્મોની નિર્જરા માટે દીક્ષાના પ્રથમ દિવસે જ મુનિ અવન્તિસુકુમાલ ગુરુનો આદેશ પ્રાપ્ત કરી ચાવજીવન અનશનપૂર્વક કઠોર સાધના કરવા ત્યાંથી નીકળી સ્મશાનભૂમિ તરફ ગયા. ખુલ્લા પગે ચાલવાનો અભ્યાસ હતો નહીં. માર્ગમાં કાંટા-કાંગરા લાગવાથી તેમના પગમાંથી લોહીનાં બિન્દુઓ ટપકવા લાગ્યાં. માર્ગમાં કાય-કલેશને સમતાપૂર્વક સહન કરતાં મુનિ અવન્તિ-સુકુમાલ નિષ્ણીત સ્થાન પર પહોંચ્યા. સ્મશાનના શિલાપટ્ટ પર અનશન સ્વીકારી ધ્યાનસ્થ બની

ગયા. સુકોમલ મુનિનાં ચરણુમાંથી ટપકતાં રક્તગિન્દુથી ખરડાયેલા માર્ગના રજકણોની વાસથી ક્ષુધાર્ત માંસલક્ષિણી શિયાલણી ખચ્યાંઓ સાથે ત્યાં આવી. તે ઢોહીથી ખરડાયેલાં મુનિનાં ચરણો ચાંટતાં ચાટતાં, મુનિના શરીરનું પણ લક્ષણ કરવા લાગી. ચામડીનું આવરણ તૂટવા લાગ્યું. માંસ, મેદ અને મજ્જના સ્વાદથી લુપ્થ શિયાલણી પીઠનાં હાડકાં, પડખાનાં હાડકાં અને મસ્તકની ખોપરીને પણ ચાટવા લાગી. તેનાં ખચ્યાંઓએ પણ ભેગાં મળીને પહેલા પહેરમાં મુનિના પગ, ખીલ પહેરમાં જંઘા, ત્રીલ પહેરમાં પેટ અને ચોથા પહેરમાં ઉપરના ભાગના માંસનું લક્ષણ કર્યું. ક્રૂત તેના અસ્તિત્વને જણાવનાર હાડપિંજર માત્ર બાકી રહ્યું. લેહજાનની ઉત્તરોત્તર ચડતી ભાવનાની શ્રેણીએ અવન્તિસુકુમાલ મુનિને પોતાના લક્ષ્ય સુધી પહોંચાડી દીધા. અત્યંત ધૈર્યપૂર્વક વેદનાને સહન કરીને મુનિ અવન્તિસુકુમાલ કાળધર્મ પામી નલિનીગુલ્મ વિમાનમાં પહોંચી ગયા. દેવતાઓએ આવી તેમનો મૃત્યુમહોત્સવ ઊજવ્યો.

આ બાબુ અવન્તિસુકુમાલની પત્નીએ આર્ય સુહસ્તિસૂરિની પર્ષદામાં તેમને નહીં જોવાથી પૂછ્યું કે, “ભગવન્! મારા પતિ ક્યાં છે?” આર્ય સુહસ્તિસૂરિએ જ્ઞાનોપયોગથી બાણી સર્વ વૃત્તાંત તેને કહી સંભળાવ્યો. પુત્રવધૂ દ્વારા પોતાના પુત્રનો સ્વર્ગવાસ સાંભળી ભદ્રામાતા પાગલની જેમ દોડતાં સ્મશાનભૂમિમાં પહોંચ્યાં. ત્યાં પુત્રનું હાડપિંજર જોઈ અત્યંત વિલાપ કરતાં કહેવા લાગ્યાં કે, “હે પુત્ર! તમે સંસારને છોડ્યો. માની મમતા તથા પત્નીઓના મોહ-પાશને તોડ્યો તેમ જ પ્રવ્રજિત બની એક અહોરાત્રિની સાધના કરી પ્રાણોને પણ ત્યાગ કર્યો? શું આ રાત્રિ જ તમારા માટે કલ્યાણકારિણી બની? પરિવારથી નિર્મોહી બની શું ધર્મ-ગુરુથી પણ નિર્મોહી બની ગયા? મુનિ અવસ્થામાં એક વાર મારા આંગણમાં આવી ઘરની પવિત્રતા પણ કેમ ન કરી?”

પુત્રના અગ્નિસંસ્કારની સાથે ભદ્રાના જન્મમાં જ્ઞાનનું તેજ ફેલાયું. ભદ્રાની પુત્રવધૂઓને પણ વૈરાગ્ય થયો. એક ગર્ભવતી વધૂને મૂકી સમગ્ર પરિવારે આર્ય સુહસ્તિસૂરિ પાસે દીક્ષા લીધી. અવન્તિસુકુમાલના પુત્રે પિતાની સ્મૃતિમાં તેમના દેહાવસાનના સ્થાન પર ઉગ્ગૈનમાં અવન્તિપાર્શ્વનાથજીનું જૈનમંદિર બંધાવ્યું, જે આજે મહાકાલના નામથી પ્રસિદ્ધ છે.

આર્ય સુહસ્તિસૂરિના શાસનકાળ પછી ત્રણ પ્રકારની શ્રમણુપરંપરા શરૂ થઈ. તેઓ અને પૂર્વેના યુગપ્રધાન આચાર્યો ગણનાયક અને વાચનાચાર્ય પણ હતા. તેઓ ગણુની તથા સંઘની સાર-સંભાળ લેતા તેમ જ શિષ્યોને આગમવાચનાપૂર્વક પઠન-પાઠન પણ કરાવતા. પછીના આચાર્યોમાં કાળબળે આ સામર્થ્ય ન રહ્યું. આથી ચારિત્રરક્ષાનું કાર્ય અને શ્રુત-જ્ઞાનરક્ષાનું કાર્ય બે વિભાગમાં વહેંચાઈ ગયું - બ્યારે યુગપ્રધાનાચાર્યની પરંપરા એક પછી એક ચાલુ રહી. એટલે એક યુગપ્રધાનનું સ્વર્ગગમન થતાં ખીલ આચાર્યમાં યુગપ્રધાનનાં લક્ષણો પ્રગટે અને તે ત્યારથી યુગપ્રધાન બને. આમ, ગણુચાર્ય, વાચનાચાર્ય અને યુગપ્રધાનાચાર્ય—એવી ત્રણ શ્રમણુપરંપરા ત્યાર પછી શરૂ થઈ. તેમાં ગણુનું ઉત્તરદાયિત્વ સંભાળનાર ગણુચાર્ય, આગમવાચના આપનાર વાચનાચાર્ય તેમ જ પ્રભાવોત્પાદક સર્વજનહિતકારી અધ્યાત્મપ્રવૃત્તિઓ દ્વારા યુગચેતનાનો દિશાબોધ

કરનાર યુગપ્રધાનાચાર્ય કહેવાયા. ગણાચાર્યનો સંબંધ પોતપોતાના ગણ સાથે હોય છે, વાચનાચાર્ય ભિન્ન ગણવાળાને પણ વાચના આપે છે. યુગપ્રધાનાચાર્યનું કાર્યક્ષેત્ર આર્વાભૌમ હોય છે. જૈન-જૈનેતર સર્વ લોકો તેમનાથી લાલ પામે છે.

આર્ય સુહસ્તિસૂરિનો શિષ્યસમુદાય આર્ય મહાગિરિ કરતાં વિશાળ હતો. કલ્પસૂત્રમાં આર્ય સુહસ્તિસૂરિના મુખ્ય ૧૨ શિષ્યોનો ઉલ્લેખ છે : (૧) આર્ય રોહણ, (૨) યશોભદ્ર, (૩) મેઘગણિ (ગુણસુંદરસૂરિ), (૪) કામર્ધિગણિ, (૫) સુસ્થિત, (૬) સુપ્રતિબદ્ધ, (૭) રક્ષિત, (૮) રોહણુપ્ત, (૯) ઋષિગુપ્ત, (૧૦) શ્રીગુપ્ત, (૧૧) બ્રહ્મગણી અને (૧૨) સોમગણી. તેમાં સ્થવિર આર્ય રોહણુથી ઉહેગણ, યશોભદ્રથી ઉડુવાડિયગણ, કામર્ધિગણિથી વેશવાડિયગણ, સુસ્થિત-સુપ્રતિબદ્ધથી કોટિગણ, ઋષિગુપ્તસૂરિથી માનવગણ અને શ્રી ગુપ્તસૂરિથી આરણુગણનો વિકાસ થયો.

આર્ય સુહસ્તિસૂરિ દશ પૂર્વધર, ધર્મધુરાના સમર્થ સંવાહક અને પ્રભાવશાળી આચાર્ય હતા. તેમના શાસનકાળમાં જૈનધર્મનો ઘણો પ્રસાર થયો હતો. આર્ય સુહસ્તિ ૨૩ વર્ષ ગૃહસ્થ-જીવનમાં રહ્યા. તેમના ૭૭ વર્ષના આરિત્રપર્યાયમાં ૪૬ વર્ષ યુગપ્રધાનપદથી અલંકૃત રહ્યા. તેઓની પૂર્વેના યુગપ્રધાનોમાં તેમનો આરિત્રપર્યાય સૌથી વધુ—૭૭ વર્ષનો હતો. આર્ય મહાગિરિની જેમ તેમનું આયુષ્ય ૧૦૦ વર્ષનું હતું. આર્ય સુહસ્તિસૂરિ વીરનિર્વાણ સં. ૨૬૧માં ઉજ્જૈનમાં સ્વર્ગવાસ પામ્યા.

ઉપકેશગચ્છીય, ઓસવાલ વંશની સ્થાપના કરનારા મહાન પ્રભાવશાળી આચાર્યશ્રી રત્નપ્રભસૂરિજી મહારાજ

શ્રી રત્નપ્રભસૂરિ મહાન પ્રભાવશાળી અને વિદ્યાસિદ્ધ મહાપુરુષ હતા. તેમણે ઓસિયાં-નગરમાં ઓસવાલ વંશની સ્થાપના કરી હતી. તેમના પુણ્યપ્રભાવે ૧,૮૦,૦૦૦ નવા જૈનો બન્યા હતા.

ભથવાન પાર્શ્વનાથના શ્રી કેશીગણુધર પોતાના સંશયોતું સમાધાન શ્રી ગૌતમસ્વામી પાસેથી મેળવી, પોતાના શિષ્યો સાથે ભગવાન મહાવીરના શાસનમાં દાખલ થતાં, તેમનો એ શ્રમણસંઘ ‘પાર્શ્વપત્ય’ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામ્યો. વળી, તે ‘ઉપકેશગચ્છ’થી પણ ઓળખાય છે. શ્રી રત્નપ્રભસૂરિ એ જ શ્રમણપરંપરામાં વીરનિર્વાણની પ્રથમ સદીમાં થઈ ગયા. તેમના ગુરુ શ્રી સ્વયંપ્રભસૂરિ હતા.

શ્રી રત્નપ્રભસૂરિનું પૂર્વનામ મણિરત્ન કિંવા રત્નચૂડ હતું. તેઓ વિદ્યાધરોના રાજા હતા. એક દિવસ ભિન્નમાલ જતાં, ત્યાં શ્રી સ્વયંપ્રભસૂરિનો ઉપદેશ સાંભળી, પોતાના પુત્રને રાજ્ય સોંપી, ૫૦૦ વિદ્યાધરો સાથે તેમણે દીક્ષા લીધી હતી. વીરનિર્વાણ સં. ૫૨ માં આચાર્યપદ પામી શ્રી રત્નપ્રભસૂરિ નામે જાહેર થયા હતા.